

ÎNVĂȚĂMÂNTUL BĂCĂUAN ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Remus Silviu Istrate

După încheierea primului război mondial (1918), au loc transformări importante în ceea ce privește învățământul românesc. În cadrul învățământului băcăuan, remarcăm, în această perioadă, Liceul de băieți „Ferdinand I”. Acesta, în 1925, primește de la Ministerul Instrucțiunii Publice suma de 2.000.000 lei, cu care s-a construit un etaj pe ambele aripi ale clădirii, mărindu-se localul cu încă 8 săli de clasă. Liceul are și internat, înființat în 1920, instalat în local propriu din str. Cuza Vodă. Efectivul elevilor liceului era în anii '20 de 550 elevi. Liceul are o admirabilă fanfară formată din elevi, înființată în anul 1931, prin stăruința profesorului Gh. Botezatu, fost director al liceului, care este condusă de locotenentul V. Țurcanu, șeful muzicii Regimentului 27 dorobanți.

Directorii liceului, între 1919-1933 au fost: Al. Densușeanu (1.09.1919-1.11.1920), I. Monaru (1.11.1920-10.03.1922), C.S. Codreanu (10.03.1922-15.03.1925), Gh. Gavrilescu (15.03.1925-1.08.1927), Haralambie Ionescu (1.08.1927-31.12.1929), Nicolae Muscă (1.01.1930-15.09.1930), Gh. Botezatu (15.09.1930-decembrie 1931).

Directorul liceului în 1933 era prof. Gh. Gavrilescu, fost inspector școlar al regiunii a XV-a Bacău. Funcționează pentru a patra oară ca director al acestui liceu. În decembrie 1931, a fost reales în această calitate¹.

Liceul, în 1938, avea 11 clase cu 503 elevi și 22 cadre didactice. Avea 12 săli de clasă, un laborator general (chimie, fizică, științe naturale), bibliotecă, sală de gimnastică și atelier de legătorie, cămin pentru 60-70 de elevi, și cantină. Liceul trecea, pe atunci, drept cea mai bine dotată unitate școlară din oraș².

La Școala Profesională de fete „Principesa Maria”, în februarie 1926 s-a înființat internatul școlii, care adăpostește eleve din județul Bacău și alte localități, în str. General Averescu, unde se află și un atelier practic de croitorie înființat în 1931, și unde absolventele gradului I și II fac practică. Școala avea și o cantină pentru eleve.

Pe lângă subvenția Ministerului Instrucțiunii Publice, pentru plata chiriei și a personalului, școala este întreținută și de Comitetul Școlar. Efectivul era de 230 de eleve. În afara primei directoare a școlii, doamna Ortensia Morțun, sunt de amintit doamnele profesoare Caliopia Ivașcu, fostă directoare, Natalia

¹ DJAN Bacău, **Fond II/2594**, Ioan Ichim (coordonator), **Municipiul Bacău, schiță monografică**, Întreprinderea poligrafică Bacău, 1971, p. 192.

² DJAN Bacău, **Fond II/907**, Grigore Grigorovici, **Bacăul din trecut și de azi**, 1933, Tipografia Primăriei Municipiului Bacău, p. 72.

Pavelescu, Maria Climescu³.

Dezvoltarea economică în continuă creștere a județului și municipiului Bacău a făcut să se simtă din ce în ce mai mare nevoia unui învățământ comercial, pentru pregătirea tineretului în această direcție.

După războiul din 1916-1918, Camera de Comerț și Industrie, condusă de Gh. Florescu, a înființat Școala Comercială Elementară la 1 septembrie 1921 susținută din fondurile Camerei de Comerț. La început, școala a funcționat într-un local particular sub conducerea prof. Leonida Dumitrescu, local compus dintr-o cameră, absolut neîncăpătoare, de aceea în al doilea an școala a funcționat în localul Liceului „Ferdinand I” până la 1 septembrie 1924 când se mută în sediu nou construit de către Camera de Comerț, special pentru școlile comerciale⁴.

La 1 septembrie 1925, școala trece în bugetul Ministerului de Instrucție, dar numai în ce privește plata corpului didactic, rămânând ca toate celelalte cheltuieli necesare să se facă din fondurile comitetului școlar și din subvențiile acordate de Camera de Comerț și de Primărie. Tot în 1925, Camera de Comerț, condusă, în calitate de președinte, de Criste Cristoveanu, vicepreședinte fiind Marin Malhosovici, înființează Școala Superioară de Comerț, de care se simțea nevoia, pentru a desăvârși cultura, cât și pentru a da posibilitatea unei părți dintre absolvenții gimnaziului să se îndrepte spre activitățile comerciale. Prima serie de absolvenți a fost dată în iunie 1929. Ei au pătruns în comerț, unii s-au înscris la Academia de Înalte Studii Comerciale, alții au îmbrățișat cariera militară (administrație sau guarzi de geniu), alții au concurat să ocupe posturi în finanțe⁵.

Efectivul școlii comerciale elementare în anii '20 era de 140-160 elevi, iar a celei superioare de 130-150 elevi. În 1933, directorul școlii comerciale era profesorul Gh.C. Manolescu, iar directorul Școlii Superioare de Comerț era profesorul Toma Mihăilescu. Președinte al Comitetului Școlar era profesorul Leonida Dumitrescu⁶.

În 1936 devine liceu comercial, care în 1938 funcționa cu 9 clase, 287 de elevi, 8 cadre didactice în 5 săli de clasă⁷.

Liceul de Fete a fost înființat în 1921 pe baza legii comitetelor școlare, cu 4 clase extrabugetare. A început cu un număr de 253 de eleve. În anul 1922 se adaugă și cursul superior. În 1921-1922 s-au înființat clasele I și a II-a paralele, iar în anul 1922-1923 clasele a III-a și a IV-a paralele. În luna aprilie 1923, cursul inferior a trecut la stat. În cursul anului 1922-1923, liceul a avut un

³ Grigore Grigorovici, *op.cit.*, p. 73.

⁴ *Ibidem*, p. 74.

⁵ *Ibidem*, p. 75.

⁶ Ioan Ichim, *op.cit.*, p. 192.

⁷ DJAN Bacău, **Fond II/907**, Grigore, Grigorovici, *op.cit.*, p. 76.

efectiv de 328 de eleve. Cea dintâi directoare a liceului a fost doamna profesoară Maria Fulgeanu, urmată de doamnele profesoare Luca, Panaitescu și Cristian.

În primul an al înființării liceului, 1921-1922, au absolvit clasa a IV-a 50 de eleve. În cursul anului școlar 1922-1923, au fost absolvente a 4 clase extrabugetare și 4 clase cu examen, date la liceul de băieți, în total 8 clase, și în anul 1923-1924 a fost prima serie de eleve cu 8 clase. Liceul, până la data de 15 iulie 1932, a funcționat într-un pavilion al Regimentului 67 Infanterie din strada Buna Vestire, iar după aceea în strada Sf. Nicolae, proprietatea Primăriei Bacău⁸.

Liceul are local propriu din anul 1935, iar în anul 1938 învățau aici 434 de eleve, grupate în 14 clase, sub conducerea a 14 cadre didactice⁹.

Școala Normală de Învățătoare „Domnița Ileana” a fost înființată în 1919 și instalată în fostul local al Batalionului III din Regimentul 27 Infanterie Bacău.

Munca neobosită, zelul, moralitatea ce domnesc în această școală, a făcut-o să se impună și să atragă toată sollicitudinea, astfel că prezența ei în capitala județului Bacău, i-a consolidat tot mai mult utilitatea. Elevele sunt pregătite serios și în atelierelor de țesătorie, cu aplicațiuni în toate ramurile unei gospodării model¹⁰.

Școala Normală de Învățători „Ștefan cel Mare” și-a deschis cursurile la 22 noiembrie 1919, clasele funcționând după amiaza, în patru săli de clasă de la Liceul de Băieți. Tot în acest an, domnul profesor Haralambie Ionescu a fost numit director al acestei școli.

Școala a avut de luptat cu mari greutăți din cauza insuficienței localului, lipsa de personal pregătit și mai ales neîncrederea tuturor într-o școală nou înființată.

În al doilea an de funcționare 1920-1921, condițiile școlii au fost aceleași. În anul 1922-1923, înființându-se clasa a VI-a și școala de aplicație, acestea s-au instalat în sălile de clasă de la Școala primară de fete Nr. 1, iar câteva pavilioane ale Regimentului 67 Infanterie, din strada Buna Vestire, au fost transformate în dormitoare pentru elevi¹¹.

În anul 1923, Al. Constantinescu, fost ministru de domenii, a dat în țarina orașului, din dosul spitalului comunal, un teren de câteva hectare, directorul școlii a adunat un fond de 3.000.000 lei și a făcut 2.000.000 de cărămizi, iar Ministerul Instrucțiunii Publice, a dat suma de 9.000.000 lei cu care s-a plătit mâna de lucru.

În ziua de 8 noiembrie 1923, s-a pus piatra fundamentală și în 1930 s-a

⁸ DJAN Bacău, **Fond II/2594**, Ioan Ichim, **op.cit.**, p. 189.

⁹ DJAN Bacău, **Fond II/907**, Grigore Grigorovici, **op.cit.**, p. 77.

¹⁰ Grigore Grigorovici, **op.cit.**, p. 79.

¹¹ **Ibidem**, p. 80.

terminat localul școlii. Între anii 1932-1933, școala a avut 7 clase, funcționând și o școală de aplicație. Efectivul școlii era de 109 elevi¹².

În 1938, ambele școli normale aveau împreună 16 săli de clasă, internat, cantină, 2 laboratoare, sală pentru lucrul manual, bibliotecă, terenuri agricole experimentale. Aici învățau aproximativ 600 de elevi, cu 21 cadre didactice¹³.

În 1938, Școala de Arte și Meserii, înființată în 1899, devine liceu industrial¹⁴.

În anul 1926, pe lângă Orfelinatul „Clotilda Mareșal Averescu”, situat în localul din strada Pavel și Ana Cristea, donat de Primăria Municipiului Bacău Societății „Tinerelor Fete” din București, pentru orfelinat și școală de menaj, Ministerul Instrucțiunii Publice a înființat o școală elementară de menaj și intendente, care a fost organizată de doamna profesoară Maria Cărlănescu, prima directoare. Școala a fost completată, treptat, cu ateliere de bucătărie, spălat-călcat, țesut și lucru. Școala, la început, a funcționat cu un curs pentru intendente și s-a completat cu cele 4 clase din 1928. La înființarea școlii s-au avut în vedere elevele orfelinatului. La clasa I-a se primesc eleve absolvente a 4 clase primare¹⁵.

Școala Profesională de hârtie și celuloză se înființează în 1942 într-un local cu 4 săli de clasă, un cămin pentru 50 de elevi și cantină. În 1948 numărul elevilor era de 99¹⁶.

Alte școli înființate la Bacău în perioada interbelică au fost: Școala primară de băieți Nr. 4, în anul 1918¹⁷, pe lângă această școală funcționa Cercul Cultural „Gh. Donici”. Acesta se compune din școlile primare de băieți Nr. 1, 4 și 5; 4 și 5 de fete; 7 și 8 mixte și grădinițele de copii Nr. 4 și 5. Pe lângă Școala primară de băieți Nr. 3, funcționează Cercul Cultural „N. Iorga”. Acesta se compune din școlile primare de băieți Nr. 2 și 3; 2 și 3 de fete; 6 mixtă și grădinițele de copii Nr. 3 și 6¹⁸. În 1920 a fost înființată Școala primară de băieți Nr. 5, iar în 1925 Școala primară mixtă Nr. 6.

În 1920 a fost înființată Școala primară mixtă Nr. 7 din cartierul Gherăiești, alipit de Bacău, în 1919 Școala primară mixtă Nr. 8 din cartierul Podul de Fier alipit la Bacău, iar în 1929 Școala primară mixtă Nr. 9 din cartierul Șerbănești alipit la Bacău.

Școala primară de fete Nr. 4 a fost înființată în 1920, iar Școala primară de fete Nr. 5 a fost înființată în 1921. În 1920 sunt înființate Școala industrială

¹² DJAN Bacău, **Fond II/2594**, Ioan Ichim, **op.cit.**, p. 191.

¹³ DJAN Bacău, **Fond II/907**, Grigore, Grigorovici, **op.cit.**, p. 81.

¹⁴ Grigore Grigorovici, **op.cit.**, p. 82.

¹⁵ DJAN Bacău, **Fond II/2594**, Ioan Ichim, **op.cit.**, p. 193.

¹⁶ DJAN Bacău, **Fond II/907**, Grigore Grigorovici, **op.cit.**, p. 81.

¹⁷ Grigore Grigorovici, **op.cit.**, p. 95.

¹⁸ **Ibidem**, p. 82.

de ucenici (cursuri serale și obligatorii)¹⁹, precum și Școala profesională de ucenice (cursuri serale).

În 1928 sunt recunoscute ca școli publice primare: Școala Primară Israelito-Română de băieți „Feiwis Klein”, precum și Școala Primară Israelito-Română de fete „Cultura” (școală particulară)²⁰.

Între anii 1927-1929 sunt înființate grădinițele cu Nr. 5 și 6, astfel că în 1938 în grădinițele băcăuane se aflau circa 200 de copii. Tot în 1938, în Bacău se aflau 16 școli primare cu 42 de clase frecventate de 2936 de elevi²¹.

Până după 1948 nu se mai înființează nici o unitate nouă. În 1938, 60% din populația școlară a orașului era cuprinsă în învățământul de 4 ani (4 din 10 locuitori ai orașului rămânând analfabeți)²².

Învățământul liceal și profesional cuprindea, în perioada interbelică, două licee teoretice, două licee industriale, două școli normale, două școli profesionale de ucenici, un liceu comercial și o școală de menaj. Băieții și fetele erau grupați în școli diferite. Populația școlară se ridica la 1924 de elevi și eleve iar numărul cadrelor didactice la 49, baza materială fiind constituită din 57 săli de clasă, 4 laboratoare, 7 ateliere de instruire practică, 80 de locuri în internate, 63 de locuri la cantină, 6 biblioteci cu 28.760 de volume, o sală de gimnastică²³.

Liceele și gimnaziile pregăteau îndeosebi funcționari. Din rândul bacalaureaților plecau în fiecare an, spre centrele universitare din București și Iași, 10-12 elevi la o promoție.

Școlile normale pregăteau învățători, aproximativ 60 absolvenți anual.

Liceele industriale instruiau meseriași: tâmplari, rotari, tinichigii, fierari, lăcătuși – din rândul băieților, și croitorese, lenjerese, modiste – din rândul fetelor.

La școlile profesionale de ucenici, care aveau cursuri serale (între orele 16 sau 17 și 22), învățau tehnologia meseriei și desenul adolescenții între 14-17 ani care lucrau până la orele 16 sau 17 în fabricuțele sau atelierile particulare din oraș²⁴.

L'enseignement de la ville de Bacău pendant la période interbélifique Résumé

L'auteur présente, dans cet article, l'évolution de l'enseignement de la ville de Bacău pendant l'années entre celles deux guerres mondiales. On s'instite sur l'évolution numeriques des écoles, mais aussi sur ses dotation.

¹⁹ **Ibidem**, p. 83.

²⁰ **Fond II/2594**, Ioan Ichim, **op.cit.**, p 182.

²¹ **Ibidem**, p. 186.

²² **Ibidem**, p. 188.

²³ **Ibidem**, p. 189.

²⁴ Eugen Budău, **Bacăul literar**, Iași, Universitas XXI, 2004, p. 120.